

Liian moni asuu kuplassa

Mitä suuremmat tuloerot asuinalueella ovat, sitä suuremmat ovat myös alueelliset erot.

Asuinalueiden eriytymistä voidaan hillitä yhdyskuntasuunnittelulla, mutta pitkäaikaistyöttömyyden lisääntyessä alueet eriytyvät lisää.

Asutko kaltaistesi keskuudessa? Jos olet pienituloinen, et joudu nolostelemaan vanhaa autoasi. Maahanmuuttajana viihdyt samaa kieltä puhuvien parissa. Varakas kantasuomalainen tuntee ehkä olevansa turvassa niin sanotulla paremmalla asuinalueella.

Vai haluaisitko työttömänä turvapaikan saaneena yksinhuoltajana asua rikkaiden asuinalueella? Katsoisit vierestä, kun naapuri karauttaa tila-autolla purjeveneelleen, mutta lapsesi ehkä suuntaisi kaveriporukan imussa lukioon ja yliopistoon.

Suomessa asuinalueiden eriytymisestä alettiin puhua 1960-luvulla, kun Helsingin Siilitien uudella vuokrataloalueella Herttoniemessä havaittiin järjestyshäiriöitä ja levottomuutta. Alettiin miettiä, pitäisikö suurten vuokratalokeskittymien rakentamista välttää.

KYMPPI VOI OLLA KOKO VIIKON RUOKARAHA

Saareissa Hangon edustalla odotellaan helsinkiläisnuoria. **Ann Christine Herlin** on työskennellyt Helsingin Kontulassa nuoriso-ohjaajana 13 vuotta, ja kaupungin kesäleirille on

tulossa paljon tuttuja nuoria.

Kontulassa on kaupungin vuokra-asuntoja ja työttömyyttä. Työttömyydellä ja kouluttamattomuudella on taipumus periytyä. Jos koti on ahdas, nuoret tarvitsevat tiloja tavataksaan toisiaan. Herlinin mukaan Helsinki on huomionnut hienosti, että tietyt alueet tarvitsevat muita enemmän resursseja. Kontulassa on paljon nuorisotoimen työntekijöitä, kolme nuorisotaloa, skeittihalli ja askartelupaja.

Herlin tuntee nuoria, jotka ovat joutuneet lopettamaan harrastuksensa, koska vanhempi on joutunut työttömäksi tai vanhemmat ovat eronneet.

– Urheiluseuramaksut ovat suuria, ja nappiskenkienkin hinta voi olla liikaa.

Herlin on huolissaan lomarahojen ja toimeentulotuen leikkauksista sekä opiskelun kallistumisesta.

– Eräs kollega sanoi, että jos laittaa lapsen synnyttyä kymppin kuussa säästöön, niin siinä on pesämuna. Mutta se kymppi voi olla yksinhuoltajan koko viikon ruokaraha.

Maahanmuuttajaperheissä opiskeluun suhtaudutaan usein vakavasti. Lapsesta halutaan lääkäriä ehkä kysymättä, mitä hän itse haluaa. Vaikka poika haluaisi kampaajaksi, perhe toivoo insinööriä. Opettajat suosittelvat maahanmuuttajatyöille usein lähihoitajakoulutusta, vaikka tyttö ei soveltuisi tai haluaisi alalle.

– Me puhumme näistä asioista paljon nuorten kanssa. Kannustamme miettimään omia rajoja ja sitä, mikä oikeasti kiinnostaa.

ERIYTYMINEN JATKUU

Hannu Penttilä työskenteli apulaiskaupunginjohtajana Helsingissä ja tuli Vantaan maankäytön apulaiskaupunginjohtajaksi vuonna 2015. Helsinki omistaa paljon maata ja on osittain siksi pystynyt harjoittamaan niin sanottua sekoittavaa asuntopolitiikkaa paremmin ja aikaisemmin, kuin muut suuret kaupungit Suomessa.

– Helsingin uudet alueet, Jätkäsaari ja Kalasatama, on tehty tosi hyvin. Samoin Arabianranta, jossa vuokrataloa ei erota kovan rahan kohteesta ulkonäön perusteella, Penttilä sanoo.

Hänen mukaansa asuinalueiden eriytymistä voidaan hillitä yhdyskuntasuunnittelulla sekä maa- ja asuntopolitiikalla. Pääsyy on silti taloustilanteessa: kun pitkäaikaistyöttömyys lisääntyy, alueet eriytyvät lisää.

Samaa mieltä on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n erikoistutkija **Timo Kauppinen**.

– Mitä suuremmat tuloerot, sitä suuremmat alueelliset erot.

Kauppinen tutkii maahanmuuttajien ja pienituloisten asumista ja segregaatiota eli kielteistä

alueellista eriytymistä osana Turun yliopiston johtamaa URMI- eli *Urbanization, mobilities and immigration* -hanketta. Sen ansiosta tiedetään, että eriytyminen on edelleen jatkunut Helsingissä, Turussa ja Tampereella, Helsingissä kuitenkin muita vähemmän.

– Helsingin tapaan Tampereella on jo pidemmän aikaa kiinnitetty asiaan huomiota, Turku tulee vähän perässä, Kauppinen sanoo.

Myös Helsingin yliopiston professorit **Matti Kortteinen** ja **Mari Vaattovaara** osoittivat 1990-luvulta vuoteen 2012 ulottuvassa tutkimuksessaan, että segregatio Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla on jatkunut. He väittävät pitkään harjoitettua sekoittamispolitiikkaa epäonnistuneeksi, koska tietyille alueille on keskittynyt ”köyhiä, syrjäytyneitä, koulutukseltaan, työllisyydeltään, tulotasoltaan ja terveydentilaltaan vaikeassa asemassa olevia ihmisiä” (HS 10.12.2015).

Uusi apulaispormestari **Anni Sinnemäki** lupaa kuitenkin pysäyttää Helsingin alueiden eriarvoistumiskehityksen seuraavan neljän vuoden aikana (HS 15.6.2017).

KANTAVÄESTÖN VALINNAT RATKAISEVAT

Helsingin Vuosaarella asuu jonkin verran somalialaisia, joten pääraittia on alettu leikillisesti kutsua Mogadishu-avenueksi. Timo Kauppinen oikaisee ison väärinkäsityksen: maahanmuuttajat ovat Suomessa niin pieni väestöryhmä, että heidän valintansa eivät ratkaise sitä, eriytyykö asuinalue vai ei.

– Kantaväestöä on paljon enemmän, ja heillä on enemmän taloudellisia resursseja valita asuinpaikkansa. Alueesta tulee maahanmuuttajavaltainen, kun suomalaissyntyinen väestö alkaa sitä vältellä.

Suomeen kotoutuneet maahanmuuttajat eivät maan sisällä edelleen muuttaessaan vahvasta eriytymisestä. Heidän muuttoliikkeensä kohdistuu pois päin eriytyneiltä alueilta. Sen sijaan Suomeen juuri tulleet maahanmuuttajat pitävät eriytymistä yllä.

Kauppinen mukaan luottamus on yhteiskuntaa koossa pitävä liima.

– Kaikenlaiset ”kuplat” ovat omiaan lisäämään epäluottamusta ja pelkoa eri ihmisryhmien kesken. Siksi eriytymiskehitystä on syytä vähentää.

Hän selvitti tutkimuksessaan, että hyväosaisilla alueilla asuminen lisäsi lukioon menemisen todennäköisyyttä Helsingissä. Hänen toisen tutkimuksensa mukaan 1990-luvun suuren laman aikana työttömäksi joutuneiden ansiotulot olivat sitä pienemmät, mitä korkeamman työttömyyden alueella he asuivat.

– Suomessa ei kuitenkaan ole havaittu samaa kuin Ranskassa ja Yhdysvalloissa: työn saaminen voi vaikeutua, jos työnhakijan tiedetään olevan kotoisin huono-osaiselta alueelta.

Suomessa yhteiskunta tasaa eriarvoisuutta palveluilla, mutta Yhdysvalloissa esimerkiksi

koulujen rahoitus riippuu alueen väestön veropohjasta.

– Siellä köyhän alueen koulut joutuvat tulemaan toimeen vähemmällä rahoituksella kuin rikkaiden alueiden. Suomessa on päinvastoin.

Tiina Pelkonen
Kuva: Istockphoto